

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ГЕОРГИ ДИМИТРОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 31365/02)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

15 януари 2009 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

15/04/2009

Това решение може да претърпи редакционни промени.

По делото Георги Димитров срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като камера в състав:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *председател*,

Райт Марусте (Rait Maruste),

Карел Юнгвирт (Karel Jungwiert),

Ренате Йегер (Renate Jaeger),

Марк Вилигер (Mark Villiger),

Миряна Лазарова Трайковска (Mirjana Lazarova Trajkovska),

Здравка Калайджиева, *съдии*,

и Клаудия Вестердик (Claudia Westerdiek), *секретар на*

Отделението,

след обсъждане в закрито заседание на 9 декември 2008 г.,

се произнесе със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба № 31365/02 срещу Република България, подадена на 7 август 2002 г. пред Съда на основание чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (наричана по-нататък „Конвенцията“) от българския гражданин г-н Георги Борисов Димитров („жалбоподател“).

2. Жалбоподателят, който се е възползвал от възможността за правна помощ, се представлява от адвокатите Б. Боев и Й. Грозев, практикуващи в София. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своя агент – г-жа Коцева от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди по-специално, че е бил малтретиран по време на задържането му през май 2001 г. и счита, че разследването проведено вследствие на оплакването му е било неадекватно. Също така той счита, че не е разполагал със средства за защита срещу нарушаването на правата му по смисъла на член 3.

4. На 30 август 2006 г. Съдът решава да съобщи жалбата на Правителството. Решено е също така в съответствие с член 29 § 1 от Конвенцията жалбата да се разгледа по същество едновременно с разглеждането на нейната допустимост.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателят е роден през 1973 г. и живее в София.

1. Арестуването и задържането на жалбоподателя

6. На 7 май 2001 г., жалбоподателят, заподозрян в измама, е арестуван от петима полицаи от окръжната полицейска служба. Страните си противоречат относно протичането на арестуването. Според жалбоподателя не е било нужно полицаите да прибегват до сила, за да го задържат. Правителството от своя страна твърди, че полицейските служители е трябвало да прибегнат до сила, за да сломят съпротивата на заинтересованото лице.

7. В доклад от същия ден отговорникът за операцията посочва, че жалбоподателят, който бил много силен физически, се е съпротивлявал по време на ареста. Полицаите е трябвало да го повалят на земята, за да му поставят белезници.

8. На 8 май 2001 г. следователката, натоварена с преписката, предлага на прокуратурата да внесе искане пред компетентния съд за налагане на мярка задържане под стража на жалбоподателя. Впрочем, тя налага на заинтересованото лице най-леката принудителна мярка, предвидена от закона, а именно задължението да не напуска града, в който живее, без да уведоми предварително следствените органи за това. Все пак заинтересованото лице не е освободено, тъй като полицията постановява продължаване на задържането му на основание член 70 от Закона за Министерството на вътрешните работи от 1997 г. (Закона от 1997 г.).

9. На 9 май 2001 г. районната прокуратура в Пловдив постановява задържането на заинтересованото лице за период от 72 часа на основание член 152а, алинея 3 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. (НПК от 1974 г.). Същия ден жалбоподателят е прехвърлен в следствения арест в Пловдив. На 11 май 2001 г. той е изправен пред районния съд в Пловдив, който му налага мярка за неотклонение задържане под стража.

10. Жалбоподателят е прегледан от медицинско лице на 9 май 2001 г., след като е прехвърлен в следствения арест. Според издаденото медицинско свидетелство, той е имал кръвонасядане с размер на монета от 20 стотинки на дясната бедрена кост и кръвонасядане с размер на детска длан от лявата страна на седалището. Заинтересованото лице е прегледано отново от медицинско лице на 11 май 2001 г. Издаденото медицинско свидетелство съобщава за хематом

с размера на детска длан на лявата страна на седалището, както и за зачервяване и драскотини по гърба.

11. Жалбоподателят е прегледан също така на 17 май 2001 г. от съдебния лекар Т. Д. Прегледът се провежда в присъствието на двама свидетели. Според медицинското свидетелство, издадено след консултацията, жалбоподателят е имал хематом от лявата страна на гръдния кош, хематом на лявата скапула, три хематома от дясната страна на гърба, хематом на лявата страна на седалището, хематом на дясната предмишница и по един хематом на всяко бедро. Лекарят счита, че нараняванията са причинени от тъп предмет от 9 до 11 дни преди прегледа.

12. Жалбоподателят е освободен на 26 август 2004 г., след като изтърпява наказание лишаване от свобода.

2. Разследването относно употребата на насилие

13. На 11 май 2001 г. жалбоподателят подава оплакване до районната прокуратура в Пловдив във връзка с насилието, което твърди, че е понесъл по време на задържането си. На 14 май 2001 г. той е разпитан и потвърждава, че е бил малтретиран в полицейското управление и по-точно в кабинета на следователката от двама цивилни на 8 и на 11 май. На последната дата той е трябвало да бъде отведен в управлението след заседанието на Пловдивския районен съд. Следователката не е присъствала по време на тези инциденти.

14. Един полицай, М. Л. П., който е присъствал по време на приемането на жалбоподателя в следствения арест, също е разпитан. Той посочва, че жалбоподателят е бил прегледан веднага след преместването му от полицейското управление на 9 май 2001 г., тъй като служителите забелязали рани по тялото му. Прегледан е още веднъж след заседанието на Пловдивския районен съд на 11 май 2001 г., тъй като служителите констатирали наличието на нови наранявания по тялото на задържания.

15. С писмо от 15 май 2001 г. заместник районният прокурор в Пловдив предлага на районната прокуратура да разпорежи извършването на нов медицински преглед на жалбоподателя и да изпрати всички материали по преписката на военната прокуратура, компетентна да разгледа оплакването. Медицинският преглед е извършен на 17 май 2001 г. (параграф 11 по-горе). Окомплектованата преписка е изпратена след това на военната прокуратура в Пловдив.

16. Военната прокуратура събира и писмени декларации от директора на криминалната полиция и от следователката, натоварена с разследването на случая на жалбоподателя. Директорът на криминалната полиция посочва, че полицаите, които са извършили ареста на жалбоподателя, са били принудени да прибегнат до употребата на сила, за да сломят съпротивата му. Този факт е упоменат

в доклада на отговорника на групата, изготвен веднага след операцията. Следователката заявява, че е разпитала жалбоподателя и че той не е комуникирал с никого друго по време на нейните разпити.

17. На 25 юни 2001 г. военната прокуратура в Пловдив прекратява преписката. Прокурорът, на когото е била разпределена, констатира, че полицаите, които са арестували жалбоподателя, са били принудени да прибегнат до употребата на сила. Заинтересованото лице, което било физически силно, се е съпротивлявало. Необходими са били трима полицаи, за да го подчинят. Ударите, нанесени от полицаите, са оставили следи по тялото на жалбоподателя: кръвонасядания от лявата страна на гръдния кош и кръвонасядане от дясната страна на гърба. Прокурорът стига до заключението, че полицейските служители са действали съобразно закона. Освен това самият жалбоподател не се бил оплакал от действията им.

18. Впрочем, прокурорът посочва, че следователката е отрекла твърденията на жалбоподателя, според които тя била напуснала кабинета си, оставяйки заинтересованото лице в ръцете на други хора, които го били малтретирани, за да изтръгнат признания. И накрая, версията на жалбоподателя относно фактите не била подкрепена от заключенията на лекарите, доколкото медицинският доклад от 17 май 2001 г. посочвал, че нараняванията на заинтересованото лице били от 9 до 11 дни преди прегледа, следователно са били нанесени между 6 и 8 май 2001 г. Докато жалбоподателят твърдял, че е бил малтретиран доста по-късно, а именно на 11 май.

19. През август 2001 г. жалбоподателят обжалва прекратяването. С постановление от 6 февруари 2002 г. прокурорът от Военно-апелативната прокуратура отхвърля жалбата му и възприема заключенията на окръжния военен прокурор.

20. След това жалбоподателят обжалва пред Главната прокуратура. С постановление от 11 октомври 2002 г. тя отменя прекратяването и дава конкретни указания какви следствени действия да бъдат извършени: военният прокурор трябва да разпита свидетелите на арестуването на жалбоподателя, също и лекарите, които са го прегледали, и лицата, с които е бил задържан. Освен това военният прокурор следва да направи справка в регистъра на следствената служба, за да установи в кой момент заинтересованото лице е напуснало следствения арест и кой го е придружавал при излизането му.

21. През ноември 2002 г. прокурор от военната прокуратура взема показания от двама съседни на жалбоподателя. Те посочват, че са видели жалбоподателя няколко минути след арестуването му. Добавят, че той изглеждал спокоен и че полицаите са му махнали белезниците малко след тяхното пристигане.

22. На 3 април 2003 г. военната прокуратура отново се произнася за прекратяване, като мотивите ѝ са идентични с тези, изложени в постановлението от 25 юни 2001 г. (параграф 17 по-горе). Копие от акта за прекратяване е изпратено на стария адрес на жалбоподателя. С писмо от 1 октомври 2003 г. заинтересованото лице иска информация за развитието на производството. В отговор на 22 януари 2004 г. му е изпратено копие от постановлението за прекратяване.

23. На 27 януари 2004 г. жалбоподателят подава жалба срещу прекратяването във Военно-апелативната прокуратура. С постановление от 2 септември 2004 г. прекратяването е отменено с мотива, че военният прокурор, на когото била разпределена преписката, не е изпълнил указанията за следствени действия, дадени от Главната прокуратура, и се е задоволил с това да възпроизведе съдържанието на постановлението от 25 юни 2001 г.

24. На 20 декември 2004 г. прокуратурата разпорежда откриването на наказателно производство с мотива, че се налага по-задълбочено разследване предвид твърденията на жалбоподателя. Компетентният прокурор указва какви следствени действия трябва да бъдат извършени. По-специално той уточнява, че следователят трябва да разпреди извършването на медицинска експертиза, за да получи информация за нараняванията на жалбоподателя. Той счита също така, че трябва да бъдат взети показания от служителите от следствената служба, от собственика на жилището, в което е било извършено арестуването, от лекарите, които са прегледали заинтересованото лице, както и от лицето И. Р. Г., задържано в една и съща килия с жалбоподателя по времето на събитията.

25. На 21, 22, 23 и 24 февруари 2005 г. военният следовател провежда множество разпити. Служителите, работещи в следствения арест посочват, че не си спомнят обстоятелствата около задържането на жалбоподателя. Полицайте, които са участвали в арестуването на последния, твърдят, че той е оказал съпротива и те е трябвало да го повалят на пода, за да му поставят белезници. Те уточняват, че не са ползвали други помощни средства освен белезниците. Също така твърдят, че тъй като арестът бил осъществен в мебелирана стая, било възможно жалбоподателят да се е наранил, удряйки се в някоя мебел. Медицинското лице, прегледало жалбоподателя на 9 и 11 май 2001 г., също е разпитано; то посочва, че според него между двата прегледа никакво ново нараняване не се е появило по тялото на жалбоподателя. Следователката, на която е възложена преписката, посочва, че не е забелязала нищо необичайно по време на разговорите си със заинтересованото лице. По-специално тя потвърждава, че жалбоподателят въобще не се е оплаквал от малтретиране и че по неговото тяло видимо не е имало следи от такова. Накрая е разпитан М. Л. П., който потвърждава, че на 11 май 2001 г. е констатирал нови

наранявания по тялото на задържания, по-специално едно зачервяване на гърба и драскотини, които са го накарали заведе жалбоподателя при медицинското лице.

26. На 24 февруари 2005 г. е разпитан И. Р. Г., който по това време е задържан в затвора в Пловдив. Той посочва, че през май 2001 г. е споделял една килия с жалбоподателя в следствения арест в Пловдив. Потвърждава, че в началото на задържането му жалбоподателят е имал зачервявания по тялото. Жалбоподателят обяснил, че са го били полицаи по време на арестуването му. Зачервяванията след това се трансформирали в кръвонасядания. Жалбоподателят по-късно се бил оплакал, че полицаите отново са го малтретирани, но по тялото му не била видни никаква нови наранявания. Според И. Р. Г. жалбоподателят бил ядосан на полицаите и подал жалба, за да си отмъсти.

27. На 1 март 2005 г. жалбоподателят е разпитан във връзка с твърденията му за малтретиране. Прокурорът, на когото е възложена преписката, му обяснява, че няма да разследва твърденията, според които задържането му е било незаконно по смисъла на националното право. Жалбоподателят посочва, че е бил бит на три пъти и че двама полицаи са отговорни за нанесените му наранявания. Той посочва името на единия, описва втория и потвърждава, че би могъл да ги разпознае.

28. Що се отнася до начина, по който е протекло арестуването му, той твърди, че когато отворил вратата на апартамента си, в коридора имало само един полицай. Този полицай му поставил белезниците. След това дошли други полицаи. Един от тях, М. Н., принудил жалбоподателя да легне на пода и го ритнал три-четири пъти.

29. Жалбоподателят твърди, че отново бил малтретиран на 9 и 11 май 2001 г. На първата от двете дати следователката го оставила в компанията на М. Н. и на едни други полицаи; те го били в продължение на два или три часа, докато вратът и лакътят му не започнали да кървят. Същите полицаи го придружили до Пловдивския районен съд на 11 май 2001 г. и отново го били след заседанието за задържането му под стража. Следователката видяла, че полицаите го малтретират, но напуснала стаята без да реагира.

30. На 4 май е разпитан началникът на управлението, в което работят полицаите, арестували жалбоподателя. Той посочва, че след ареста полицаите са го информирали, че по време на ареста имало сериозна борба, тъй като били получили информация, че жалбоподателят вероятно е въоръжен. На 3 юни 2005 г. е разпитан собственикът на апартамента, в който е арестуван жалбоподателят. Той посочва, че не е присъствал на ареста, но е пристигнал малко след това и не е видял наранявания по тялото на заинтересованото лице.

31. С постановление от 17 юни 2005 г. военната прокуратура прекратява процедурата. След обжалване от страна на

заинтересованото лице Сливенският военен съд отменя това постановление и изпраща преписката на прокуратурата, посочвайки, че органите, натоварени с разследването, не са изпълнили указанията, дадени в постановлението от 20 декември 2004 г. По-специално те са пропуснали да разпоредят извършването на медицинска експертиза.

32. На 29 юли 2005 г. военната прокуратура разпорежда извършването на медицинска експертиза, която е поверена на Т. Д., съдебният лекар, прегледал жалбоподателя на 17 май 2001 г. Той е поканен да даде становището си относно естеството на нараняванията и начина, по който са били причинени. Също така той е поканен да се произнесе дали нараняванията са могли да бъдат нанесени на 7 май 2001 г. Експертът констатира, че нараняванията на жалбоподателя са му причинили временно влошаване на здравето и че са били причинени от удари с тъп предмет. Също така той счита, че е много възможно да са били нанесени на 7 май 2001 г.

33. На 9 август 2005 г. военният прокурор прекратява наказателното производство. Позирайки се на доклада от медицинската експертиза и на показанията на И. Р. Г., както и на показанията на следователката, натоварена с разследването във връзка с жалбоподателя, и тези на полицаите, които са го арестували, той стига до заключението, че всички наранявания, описани в свидетелството от 17 май 2001 г., са били нанесени на заинтересованото лице на 7 май по време на арестуването му. Според прокурора полицаите е трябвало да прибегнат до сила, за да сломят съпротивата на заинтересованото лице, следователно поведението им е било законосъобразно.

34. Заинтересованото лице подава жалба за отмяна на постановлението от 9 август 2005 г. На 14 юни 2006 г. Военно-апелативната прокуратура я отхвърля с мотива, че твърденията за малтретиране след арестуването са неоснователни. Също така прокуратурата счита, че използваната от полицаите сила е била необходима, за да се сломи съпротивата на жалбоподателя, и че същите са действали съобразно членове 78 и 79 от Закона от 1997 г.

3. Оплаквания на жалбоподателя относно незаконосъобразността на задържането му

35. На неуточнена дата през 2002 г. жалбоподателят се оплаква на началника на полицейското управление, че задържането му е било незаконосъобразно. В съобщение от 3 декември 2002 г. той е уведомен, че оплакването му е неоснователно. Задържането му е разпоредено от началника на управлението. След това задържането му е удължавано на два пъти – първия път за период от 24 часа, а втория – за период от 72 часа.

36. Също така на неуточнена дата през 2004 г. жалбоподателят се осведомява за законовото основание на задържането си от 7 до 11 май 2001 г. С писмо от 10 юни 2004 г. окръжната прокуратура в Пловдив го информира, че задържането му е решено от полицията. На 8 май 2001 г. офицер от полицията продължава задържането му с 24 часа. От 9 до 11 май задържането му е постановено от прокуратурата.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

1. Употребата на сила от полицията

Член 78 от закона от 1997, в редакцията му към момента на събитията, гласи следното в отнасящите се към случая части:

„(1) Полицейските органи могат да използват физическа сила и помощни средства при изпълнение на служебните си функции само ако те не могат да бъдат осъществени по друг начин, при:

(...)

2. задържане на правонарушител, който не се подчинява или оказва съпротива на полицейски орган;

(...)

5. нападение срещу граждани и полицейски органи;

(...)

(2) Помощни средства са: белезници (...), палки (...).”

37. Съгласно член 79 от същия закон полицейските служители прибегват до физическа сила след предупреждение, с изключение на случаите на неочаквано нападение. Използването на сила трябва да бъде съобразено с обстановката, с характера на нарушението на общественения ред, както и с личността на правонарушителя. Полицаяте са длъжни да вземат всички мерки за опазване живота на засегнатите лица. Те трябва също така да пазят и здравето им, доколкото е възможно.

2. Условия за започване на наказателно преследване

38. Съгласно член 190, НПК от 1974 г. (НПК), отменен,

„Достатъчно данни за образуване на предварително производство са налице, когато може да се направи основателно предположение, че е извършено престъпление.”

За по-голямата част от тежките престъпления и за всички, които се предполага, че са извършени от служители при изпълнение на техните функции, наказателно преследване не може да бъде иницирано от частно лице, а само от прокурора (членове 192 и 282 – 285 от Кодекса).

Когато обвиняемият е полицаи, делото е подсъдно на военните съдилища и предварителното производство се води от военни следователи и прокурори.

3. Наказание за актове на насилуване

39. Членовете 128 – 131 от Наказателния кодекс (НК) криминализират причиняването на леки телесни повреди. Извършването на това деяние от длъжностно лице при изпълнение на служебните му задължения е квалифициращо обстоятелство и наказанието може да достигне до три години лишаване от свобода

5. Задържането съобразно Закона за МВР от 1997 г.

40. Съгласно член 70 от закона полицейските органи могат да арестуват и да задържат дадено лице при някои точно определени хипотези и по-специално, когато въпросното лице е извършило престъпление. Продължителността на задържането не може да надвишава двадесет и четири часа

Задържаното лице разполага с възможността да оспори по съдебен път законността на задържането си.

Тъй като задържането е административен акт (опр. № 1793 от 17 февруари 2006 г. по адм. д. № 1390/2006, ВАС, V отд.; реш. № 894 от 31 януари 2005 г. по адм. д. № 5783/2004 г., ВАС, V отд.), задържаните лица на основание тази разпоредба могат, в случай на отмяна на постановлението за задържането им, да поискат обезщетение по реда на член 1 от Закона за отговорността на държавата.

6. Задържането съобразно НПК от 1974 г.

41. Член 152а от Кодекса гласи :

„(1) Мярка за неотклонение задържане под стража в досъдебното производство се взима от съответния първоинстанционен съд по искане на прокурора.

(...)

(3) Явяването на обвиняемия пред съда се осигурява незабавно от органа на досъдебното производство, който е направил искането. При необходимост съответният орган може да постанови задържане на обвиняемия до довеждането му пред съда. Това задържане не може да продължи повече от 72 часа, ако е постановено от прокурора, и повече от 24 часа, ако е постановено от разследващия орган. (...)”

7. Законът от 1988 г. за отговорността на държавата за вреди

42. Съгласно член 1, алинея 1 от Закона от 1998 г. държавата отговаря за вредите, причинени от незаконосъобразни актове, действия

или бездействия на нейни органи и длъжностни лица при изпълнение на административните им функции.

Съобразно алинея 2 на тази разпоредба, в редакцията ѝ от времето на събитията, когато вредите са настъпили в резултат на административен акт, същият трябва предварително да бъде обявен за незаконен и да бъде отменен.

ПРАВОТО

I. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИТЕ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

43. Жалбоподателят твърди, че е бил бит от полицаите по време на задържането му през май 2001 г. Също така той се оплаква от отсъствието на ефективно разследване във връзка с твърденията му за малтретиране. Той се позовава на членове 3 и 13 от Конвенцията, които гласят:

Член 3

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унизително отношение или наказание.”

Член 13

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

44. Съдът счита, че всички оплаквания на заинтересованото лице трябва да бъдат разгледани от гледна точка на член 3 (вж., *mutatis mutandis*, *Асенов и други срещу България*, 28 октомври 1998, § 102, *Сборник решения* 1998-VIII).

А. Допустимост

45. Съдът констатира, че това оплакване не е явно необосновано по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Той отбелязва от друга страна, че то не е недопустимо на други основания. Следователно трябва да се обяви за допустимо.

В. По същество

1. Относно твърдяното малтретиране

а) Становищата на страните

46. Жалбоподателят твърди, че е бил жертва на насилие след арестуването си, когато се е намирал под полицейски контрол. Той счита, че твърденията му се потвърждават от медицинските свидетелства, които е представил, както и от показанията на полицаия М. Л. П. и констатациите на заместник районния прокурор (вж. параграфи 14 и 15 по-горе).

47. Правителството оспорва тази теза. То поддържа, че полицейските служители са прибегнали до сила при арестуването на жалбоподателя само за да сломят съпротивата му. То добавя, че медицинската експертиза е доказала, че нараняванията са от деня на арестуването на заинтересованото лице и че И. Р. Г. е потвърдил, че жалбоподателят е имал зачервявания, които по-късно са се трансформирали в кръвонасядания. Лицето, с което жалбоподателят е бил задържан, също потвърждава, че последният е бил ядосан на полицаите, задето са го арестували, и е искал да си отмъсти. Също така следователката, която е била натоварена със случая, от своя страна потвърждава, че жалбоподателят не е бил обект на насилие. И накрая, жалбоподателят дава противоречиви показания относно присъствието на следователката по време на твърдените инциденти.

б) Преценката на Съда

48. Съдът припомня, че употребата на насилие трябва да достигне определено минимално равнище на суровост, за да попадне в приложното поле на член 3. Преценката на този минимум е относителна по своята същност: тя зависи от съвкупността на данните по случая и по-специално от продължителността на третирането, от неговите физически и/или психически последици, както и понякога от пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата.

49. Когато даден индивид е лишен от свобода, употребата спрямо него на физическа сила тогава, когато това не е абсолютно наложително вследствие на неговото поведение, засяга неговото човешко достойнство и съставлява по принцип нарушение на правото, гарантирано от член 3 (вж., наред с други, *Текин срещу Турция (Tekin c. Turquie)*, решение от 9 юни 1998 г., §§ 52 и 53, *Сборник 1998-IV*).

50. Ако е прибегнато до сила по време на арестуването, съдът трябва да провери дали използването на сила е било абсолютно необходимо и дали е било пропорционално, като се държи сметка за причинените наранявания и за обстоятелствата, при които това е направено (*Р. Л. и М.-Ж.Д. срещу Франция (R.L. et M.-J.D. c. France)*,

№ 44568/98, § 68, 19 май 2004 г.). От момента, в който употребената сила не отговаря на гореспоменатите критерии, държавата трябва да бъде държана отговорна за нанесените наранявания (*Берлински срещу Полша (Berliński c. Pologne)*, №№ 27715/95 и 30209/96, § 64, 20 юни 2002 г.).

51. Лицата, които са задържани, са в положение на уязвимост и властите трябва да ги пазят; държавата е отговорна за всяко задържано лице, тъй като то е изцяло в ръцете на нейните служители (*Берктай срещу Турция (Berktay c. Turquie)*, № 22493/93, § 167, 1 март).

52. Също така, в областта на планираните операции на полицията, властите имат задължението да вземат необходимите мерки, които да минимизират вредите за всички засегнати лица (вж., *mutatis mutandis*, *Рехбок срещу Словения (Rehbock c. Slovénie)*, n° 29462/95, § 72, ЕСПЧ 2000-XII, както и *Рашид срещу България*, № 47905/99, § 51, 18 януари 2007 г.).

53. Твърденията за малтретиране трябва да бъдат изложени пред Съда със съответни доказателства. За установяване на фактите Съдът си служи с критерия на доказване „извън всякакво съмнение”; подобно доказване обаче може да бъде резултат от съвкупност от индикации или необорими презумпции, достатъчно сериозни, точни и непротиворечиви (вж. *Ирландия срещу Обединеното кралство (Irlande c. Royaume-Uni)*, 18 януари 1978 г., § 161 в края, серия А № 25). Когато дадено лице при задържането си се е намирало в добро здраве, а след това се констатира, че има наранявания, то това дава основание за силни фактически презумпции и е в тежест на държавата да предостави правдоподобно обяснение за произхода на нараняванията (вж. *Селмуни срещу Франция (Selmouni c. France)* [ГК], № 25803/94, § 87, ЕСПЧ 1999-V). Ако дадено лице е наранено по време на арестуването му, в тежест на Правителството е да докаже, че употребата на сила е била едновременно необходима и пропорционална (*Рехбок срещу Словения*, горесцитирано, §§ 72 – 76, *Рибич срещу Австрия (Ribitsch c. Autriche)*, 4 декември 1995 г., § 34, серия А № 336, *Алтай срещу Турция (Altay c. Turquie)*, № 22279/93, § 54, 22 май 2001 г. и *Иван Василев срещу България*, № 48130/99, § 79, 12 април 2007 г.).

54. Съдът изтъква, че по настоящето дело медицинското свидетелство от 17 май 2001 г., представено от заинтересованото лице, докладва за няколко хематома на различни места по тялото му (параграф 11 по-горе), които изглеждат достатъчно сериозни, за да попадне описаното третиране в приложното поле на член 3 от Конвенцията. Следователно остава да се определи дали може да бъде търсена отговорност на държавата за нараняванията с оглед на тази разпоредба.

55. Съдът отбелязва, че се сблъсква с противоречиви версии за фактите. Все пак не се спори, че на 11 май 2001 г., или четири дни след арестуването на заинтересованото лице, по тялото му е имало само две видими следи (параграф 10 по-горе). Следователно изглежда невероятно нараняванията, констатирани по време на прегледа на 17 май 2001 г., да са нанесени по време на арестуването на жалбоподателя. От друга страна, налага се констатацията, че версията на правителството не съвпада нито с показанията на съседите, дошли след арестуването, нито с показанията на полицаия М. Л. П., който ясно посочва, че е видял нови наранявания по тялото на жалбоподателя на 11 май 2001 г. (параграфи 14, 21 и 25 по-горе). Тази версия не се подкрепя напълно и от показанията на полицаите, според които те просто са повалили заинтересованото лице на земята, за да му поставят белезници. Ето защо Съдът не е убеден, че държавата е дала правдоподобно обяснение за произхода на нараняванията, констатирани по тялото на заинтересованото лице.

56. Освен това, дори да се приеме версията за фактите, представена от Правителството, според която жалбоподателят е получил всичките си наранявания по време на арестуването му, Съдът констатира, че описаните от съдебния лекар хематоми са много на брой и налични по цялото тяло на жалбоподателя. Те свидетелстват за множество удари, нанесени на заинтересованото лице, още повече, че един удар не оставя автоматично видима следа по тялото.

57. Съдът взема предвид обясненията на полицаите, участвали в ареста, които поддържат, че жалбоподателят се е съпротивлявал на техните опити да му сложат белезници. Все пак Съдът припомня, че даже при обстоятелства, в които е необходимо да се прибегне до сила поради поведението на дадено лице, какъвто според Правителството е случаят, трябва да се изследва дали употребата на сила е била пропорционална. (*Гюнайдин срещу Турция (Günaydin c. Turquie)*, № 27526/95, § 30, 13 октомври 2005 г., *Иван Василев срещу България*, № 48130/99, § 63, 12 април 2007 г.). В дадения случай, предвид броя на раните, констатирани по тялото на жалбоподателя, и факта, че той не е бил въоръжен, Съдът счита, че физическата му сила и съпротивата му не са достатъчни, за да оправдаят степента на използваната срещу него сила (*Матко срещу Словения (Matko c. Slovénie)*, № 43393/98, § 111, 2 ноември 2006 г., *Рехбок*, горещитирано, § 76).

58. В тази връзка Съдът отбелязва, че жалбоподателят е арестуван по време на операция, която не е проведена случайно; пред жилището му е имало няколко полицаи. Следователно властите са имали задължението да вземат необходимите мерки и да извършат този арест по начин, който минимизира вредите за всички засегнати лица (*Курназ и други срещу Турция (Kurnaz et autres c. Turquie)*, № 36672/97, § 55,

24 юли 2007 г. и *Рашид срещу България*, № 47905/99, § 51, 18 януари 2007 г.), което те очевидно не са направили.

59. Предвид тези си наблюдения Съдът счита, че държавата не е предоставила правдоподобно обяснение за произхода на нараняванията, понесени от жалбоподателя, като по този начин е нарушила задълженията си, произтичащи от член 3. Освен това Съдът счита, че дори полицейските служители да са нанесли по време на арестуването описаните в медицинското свидетелство от 17 май 2001 г. наранявания, използваната сила не е отговаряла на критерия за пропорционалност.

Следователно е налице нарушение на член 3 от Конвенцията.

2. Относно ефективния характер на разследването

а) Становищата на страните

60. Според жалбоподателя воденото по случая следствие е имало пропуски на няколко нива. То е страдало от неоправдани забавяния; повечето разпити са били проведени през 2005 г., когато свидетелите вече не са могли да си припомнят въпросните събития. Властите са се задоволили с това да съберат информация за обстоятелствата около неговото арестуване, без да разследват сериозно твърденията му за малтретиране по време на задържането му. Не е било организирано никакво разпознаване, което да му позволи да идентифицира полицаите, отговорни за посоченото третиране. Медицинската експертиза е била поверена на лекаря, прегледал го на 17 май 2001 г., който вече се е бил произнесъл относно момента, в който са били нанесени нараняванията. Накрая жалбоподателят счита, че поставеният на експерта въпрос не е бил неутрален, тъй като този експерт е бил поканен да потвърди или да отрече възможността хематомите да са причинени по време на арестуването.

61. Правителството оспорва тези аргументи. То счита, че компетентните власти са предприели всички необходими действия, за да установят спорните факти. Воденото по случая разследване е отговаряло на критериите за адекватност и ефикасност.

б) Преценката на Съда

62. Съдът припомня, че когато едно лице има защитимо оплакване, че е било малтретирано от полицията или други подобни власти в нарушение на член 3, тази разпоредба, във връзка с общото задължение на държавата по член 1 от Конвенцията да осигури на всяко едно лице под своята юрисдикция правата и свободите, определени в Конвенцията, имплицитно налага изискване да бъде проведено ефективно официално разследване. Това разследване трябва да доведе до идентифицирането и наказването на отговорните лица

(*Асенов и други, вече цитирано*, § 102 и *Лабита срещу Италия (Labita c. Italie)* [ГК], № 26772/95, § 131, ЕСПЧ 2000-IV), като не трябва да бъде възпрепятствано по неоправдан начин от действията или пропуските на органите на ответната държава (*Аксой срещу Турция (Aksoy c. Turquie)*, решение от 18 декември 1996 г., *Сборник* 1996-VI, § 95). В този контекст имплицитно се съдържа и изискване за бързина и старание (*Бати и други срещу Турция (Bati et autres c. Turquie)*, №№ 33097/96 и 57834/00, § 136, ЕСПЧ 2004-IV (извадки)).

63. В дадения случай, предвид представените пред него доказателства и по-специално медицинските свидетелства на жалбоподателя, Съдът счита, че твърденията за малтретиране са „защитими“ по смисъла на вече цитираната юриспруденция.

64. Той отбелязва, че до декември 2004 г., или повече от три години и половина след подаването на оплакването от жалбоподателя, военната прокуратура е извършила много малко следствени действия, въпреки конкретните указания на Главната прокуратура по този въпрос. Ясно е, че след такъв значителен период от време спомените на евентуалните свидетели са изгубили своята свежест. Впрочем, разследването е белязано от няколко съществени забавяния. Така на Военно-апелативната прокуратура са били нужни шест месеца, за да разгледа жалбата на жалбоподателя срещу първото прекратяване. На Окръжната военна прокуратура са трябвали повече от четири месеца, за да постанови ново прекратяване, идентично с първото, което е било изпратено на стария адрес на жалбоподателя и съответно е забавило процедурата с около десет месеца. Очевидно жалбата срещу четвъртото постановление, с което се прекратява производството, също е разгледана с няколко месеца закъснение.

65. Съдът счита освен това, че обективността и надеждността на медицинската експертиза също е под въпрос, тъй като властите са определили експерт, който вече е изразил становището си по въпроса кога са причинени нараняванията, при това въпросът не е бил поставен неутрално. Компетентните власти са пропуснали да организират очна ставка между М. Н. и жалбоподателя, при положение, че една такава инициатива би позволила да се прецени последователността във версията за фактите, изложена от заинтересованото лице. Те също така не са направили необходимото, за да позволят на жалбоподателя да идентифицира втория полицаи, отговорен за малтретирането.

66. И накрая, въпреки че са констатирани, че прибегването до сила е било необходимо предвид поведението на жалбоподателя, властите не са се занимавали с въпроса за пропорционалността на употребената сила. Така те са пропуснали да обосноват решенията си с един от принципите, който е в основата на анализирания от Съда оплаквания по член 3 от Конвенцията (*Иван Василев, горесцитирано*, § 75, *Цеков срещу България*, № 45500/99, § 71, 23 февруари 2006 г., *Начова и други*

срещу България [ГК], №№ 43577/98 и 43579/98, § 114, ЕСПЧ 2005-VII). Следователно техният подход не изглежда да в съответствие с изискванията на тази разпоредба.

67. Предвид тези наблюдения Съдът счита, че властите не са провели задълбочено и ефективно разследване на твърденията за малтретиране на жалбоподателя.

Следователно е налице нарушение на член 3 от Конвенцията в това отношение.

II. ОТНОСНО ДРУГИТЕ ТВЪРДЕНИ НАРУШЕНИЯ

68. Жалбоподателят твърди освен това, че задържането му на 8 май 2001 г. е било незаконно. Той счита, че на тази дата задържането му е надвишило предвидения в чл. 70 от Закона от 1997 г. срок. Той се позовава на член 5 § 1 от Конвенцията, гласящ следното в отнасящите се към случая части:

„1. Всеки има право на свобода и сигурност. Никой не може да бъде лишен от свобода, освен в следните случаи и по реда предвиден в закона:

(...)

с) законосъобразен арест или лишаване от свобода, с цел да се осигури явяване пред компетентния съгласно закона орган, по обосновано подозрение за извършено престъпление, или когато задържането обосновано може да се смята за необходимо, за да се попречи на лицето да извърши престъпление ли да се укрие, след като е извършило престъпление”

Допустимост

69. По мнение на Съда оплакването във връзка с материята на член 5 § 1 от Конвенцията се основава предимно на твърденията за незаконност на задържането с оглед на вътрешното право. В случаите, когато нарушението на тази разпоредба е приключило, искът, позволяващ да се установи незаконността и да бъде отпуснато обезщетение, е ефективно средство за защита, което трябва да бъде изчерпано, ако съществуването му е било доказано на практика по убедителен начин (*Колеви срещу България* (реш.), № 1108/02, 4 декември 2007 г.). Да се вземе друго решение би означавало да се дублират вътрешните процедури с процедура пред Съда, което е несъвместимо с принципа на субсидиарност, на който се основава упражняваният от този Съд контрол.

70. В конкретния случай Законът за МВР дава възможност на лицата, задържани от полицията, да оспорят законността на задържането си пред съда. Те биха могли също, ако е целесъобразно, да получат обезщетение по Закона за отговорността на държавата за вреди. Жалбоподателят не се е възползвал от това средство за защита,

въпреки че то би му позволило да се възползва от съдебен преглед на законността на задържането му и ако е целесъобразно – да получи обезщетение.

71. Вярно е, че впоследствие той се е оплакал от незаконността на задържането си на началника на управлението и на прокуратурата (параграфи 27 и 35 – 36 по-горе), очевидно с цел да бъде наложена санкция на лицето, което е разпоредило продължаване на задържането. Съдът припомня, че иск, целящ санкционирането на отговорното лице за незаконно задържане, не представлява вътрешноправно средство за защита, което трябва да бъде изчерпано, за да се противодейства на нарушение на член 5 от Конвенцията (*Дрозд и Янусек срещу Франция и Испания (Drozd et Janousek c. France et Espagne)*, № 12747/87, решение на Комисията от 12 декември 1989 г., Решения и доклади 64, и по-скорошното *Куява срещу Полша (Kujawa c. Pologne)* (реш.), № 32056/96, 11 май 1999 г.). Вътрешно решение, произнесено по повод такъв иск, не може да бъде взето предвид при изчислението на срока от шест месеца, който се изчислява от датата, на която твърдяното нарушение е приключило – в дадения случай 9 май 2001 г.

72. При тези обстоятелства оплакването трябва да бъде обявено за недопустимо поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита съгласно член 35 §§ 1 и 4 от Конвенцията.

Дори ако се приеме, че вътрешното право не предоставя ефикасно средство за защита, оплакването би било недопустимо по смисъла на тази разпоредба поради изтичане от шестмесечния срок.

III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

73. Съгласно чл.41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевшата страна.”

A. Вреди

74. Жалбоподателят претендира за 10 000 евро (EUR) за понесени неимуществени вреди.

75. Правителството не коментира иска.

76. Съдът, произнасяйки се по справедливост, счита, че следва да присъди на жалбоподателя 5 000 евро за понесени неимуществени вреди.

Б. Разноски

77. Жалбоподателят претендира също така 2 010 евро за разноски, направени пред вътрешните съдилища и Съда. Той представя почасова справка за 33,5 часа правна работа при ставка от 60 евро на час, като иска присъдената му за разноски сума да бъде преведена директно на адвокатите му.

78. Правителството не представя коментар по този иск.

79. Според практиката на Съда всеки жалбоподател има право на възстановяване на разноски само доколкото е доказал, че те са действително и по необходимост направени и са разумни по своя размер. В конкретния случай, като има предвид документите, с които разполага, и горепосочените критерии, Съдът намира за разумна сумата от 1 800 евро за всички разноски, от които следва да се приспадат средствата, внесени от Съвета на Европа за правна помощ, а именно 850 евро. Той присъжда следователно 950 EUR по този иск.

В. Лихва за забава

80. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се основава на лихвения процент по пределното кредитно улеснение на Европейската централна банка, към който следва да се добавят три процентни пункта.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО:

1. *Обявява* жалбата за допустима по отношение на оплакванията по член 3 и за недопустима в останалата ѝ част;
2. *Постановява*, че е налице нарушение на член 3 от Конвенцията поради нанесените наранявания на жалбоподателя;
3. *Постановява*, че е налице нарушение на член 3 от Конвенцията поради неефективния характер на разследването;
4. *Постановява*
  - а) държавата ответник да заплати на жалбоподателя в рамките на три месеца от датата, на която решението влезе в сила в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, които да бъдат обвърнати в български лева по курса, приложим към датата на плащането им:

- i. 5 000 EUR (пет хиляди евро) плюс всички данъци, които могат да бъдат наложени, за неимуществени вреди;
  - ii. 950 EUR (деветстотин евро) плюс всички данъци, които могат да бъдат наложени на жалбоподателя, за разноси, които да се преведат по банковата сметка, посочена от адвокатите на жалбоподателя в България;
- б) от датата на изтичане на гореспоменатия срок до изплащането се дължи проста лихва върху горепосочената сума в размер, равен на ставката на пределното кредитно улеснение на Европейската централна банка по време на просрочения период, плюс три процентни пункта;
5. *Отхвърля* останалата част от претенцията за справедливо обезщетение.

Изготвено на френски език и съобщено писмено на 15 януари 2009 г. съгласно член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Съдебен секретар

Пеер Лоренцен
Председател